

Члени редакційної колегії журналу:

Arkadiusz Adamczyk – professor, dr hab. in humanities (Poland)
Janusz Wielki – professor, dr hab. in economics, engineer (Poland)
Inessa Sytnik – professor, dr hab. in economics (Poland)
Ваганій Валерій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Балашова Галина Станіславівна – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глушенко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Гриценко Дмитро Сергійович – кандидат технічних наук (Україна)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Україна)
Змєрзлий Ворис Володимирович – доктор історичних наук (Україна)
Іртишцева Інна Олександровна – доктор економічних наук (Україна)
Коховікін Сергей Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лавриненко Юрій Олександрович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лебедєва Надія Анатоліївна – доктор філософії в галузі пультурології (Україна)
Марусенка Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Морозенко Дмитро Володимирович – доктор ветеринарних наук (Україна)
Наумкіна Світлана Михайлівна – доктор політичних наук (Україна)
Нетюхайло Лілія Григорівна – доктор медичних наук (Україна)
Пекліна Галина Петровна – доктор медичних наук (Україна)
Писаренко Павло Володимирович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Романенкова Юлія Вікторівна – доктор мистецтвознавства (Україна)
Севост'янюк Наталія Ігорівна – кандидат юридичних наук (Україна)
Стратонов Василь Миколайович – доктор юридичних наук (Україна)
Шаванов Сергій Валентинович – кандидат психологічних наук (Україна)
Шайко-Шайкоеський Олександр Геннадійович – доктор технічних наук (Україна)
Шапошников Костянтин Сергійович – доктор економічних наук (Україна)
Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук (Україна)
Шеєцова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Шепель Юрій Олександрович – доктор філологічних наук (Україна)
Шерман Михайло Ісаакович – доктор педагогічних наук (Україна)
Шипота Галина Євгенівна – кандидат педагогічних наук (Україна)
Якоалев Денис Вікторович – доктор політичних наук (Україна)
Яришіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Почесний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:

Національний бібліотець України імені В.В. Вернадського,
Науковий електронний бібліотека Elibrary.ru, Polish Scholarly Bibliography

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:

РИНЦ, ScholarGoogle, OAList, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.
Index Copernicus (ICM Value): 4.11 (2013)
Index Copernicus (ICM Value): 5.77 (2014)
Index Copernicus (ICM Value): 43.69 (2015)

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-77777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

Обкладинка журналу присвячена Всеосвітньому дню пришітана, який відзначається щорічно. Саме 21 листопада 1973 року два брати-американці Майлз і Брайен Маккомак відправили листи з добрыми сітіаннями у всі кінці світу. Ці листи були необхідні як знак протесту проти посилення міжнародної напруженості. Вони нікому не наєзували своїх ідей, а тільки просили адресата пришітати ще кого-небудь. Ця ідея була підтримана у понад 180 країнах. Г хоча у кожного народу є свої, історично оформовані, звичаї сітіання однієї особи, але міжнаціональний етикет, по суті, однаковий – при зустрічі люди бажають один одному добра та здоров'я, благополуччя та успіху у справах. Головна мета сітіта – зберегти усюку широку громадськості на важливість особистого спілкування для збереження миру. Адже тільки за допомогою доброго спілкування можна сприяти практично будь-які конфлікти.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори. Редакція не заважає поділку позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки з згоди автора та редакції журналу.

ЗМІСТ**ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ**

Вончук Н.В. Психологічні аспекти толерантності старших підлітків.....	361	Вайнтрауб М.А. Педагогічні умови впровадження проектних технологій у вищих навчальних закладах на прикладі викладання курсу «Методи технічної творчості».....
Вовченко О.А. Психомого-педагогічний вплив корекційно-розвиткових занять на становлення та формування життєвих компетентностей дітей з порушеннями слуху	367	Візір В.А., Буряк В.В., Заіка І.В. Сучасний стан підготовки лікаря-кардіолога: проблеми та перспективи.....
Ларік Д.І. Методологічна криза кінця XIX століття та її знання у становленні нової психологічної парадигми.....	371	Дика Н.М., Огарь Ю.В. Реалізація когнітивно-комунікативного підходу до навчання синтаксису в профільній школі: від думки до тексту.....
Лобода А.В. Досвід прийняття і творення підлітками добрих учників	375	Єрмаков С.В., Семенишина Р.В. Методи та прийоми організації ефективного засвоєння навчального матеріалу в процесі викладання лекцій.....
Моісеєнко К.О. Аналіз ціннісних аспектів розвитку особистісно-професійного потенціалу під час навчання у ВНЗ.....	378	Іванюк Г.І., Амтиш Є.В. Адаптація ідей наступності трудового виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у педагогічній думці та практиці радянської доби (1919-1928).....
Пеалюстка М.И. Психосоматическая методика «Замок».....	382	Іванюк Г.І., Чеснова М.Є. Педагогічні ситуації як засіб патріотичного виховання учнів початкової школи.....
Раако А.І. Пілотажне дослідження ключових якостей аудитора.....	386	Кравченко В.М. Мультимедійні технології в контексті модернізації професійної підготовки викладачів вищої школи
Сердюк Н.І. Особливості впровадження соціально-психологічного тренінгу «чтимося бути привабливими».....	390	Лебідь О.В. Стратегічне планування в контексті стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом
Ставицький О.О., Сищук А.С. Професійне самовизначення інвалідизованої особи	394	Меальник Н.І. Концепція дослідження професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: стратегічний аспект
Федак О.В. Теоретичний аспект поняття «автентичність» у філософських та психологічних науках	397	Меальник О.С. Підготовка фахівців комп'ютерних спеціальностей з урахуванням євроінтеграційних процесів
Яновська Т.А. Особливості становлення ідентичності у підліковому віці	401	Ніколенко А.М. Стан соціальної довіри у молодіжному середовищі загальноосвітнього навчального закладу

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Варсук С.А. Навчання діалогічного мовлення курсантів - майбутніх судноводіїв через взаємодію в професійно-орієнтованих ситуаціях	405	Овчаренко В.Ю. Робочий зошит як компонент навчально-методичного комплексу вивчення хімічних дисциплін
Вірецька А.С. Особливості формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів у професійно	411	Осадча Н.В. Експериментальна перевірка

РЕАЛІЗАЦІЯ КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ СИНТАКСИСУ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: ВІД ДУМКИ ДО ТЕКСТУ

Дика Н.М.

Інститут післядипломної педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Огарь Ю.Б.

Інститут філології
Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті проаналізовано специфіку реалізації скань старшокласників у свідомості (від думки) до вираження їх у мозковій картіці світу крізь призму когнітивно-комунікативного підходу до навчання синтаксису у профільній школі. Здійснено аналіз когнітивно-комунікативного підходу на есколі двох його складових – когнітивної та комунікативної. Зосередження співвідношення когнітивних структур та їх мозкових відповідників у процесі узагальнення й систематизації скань з синтаксису. У статті вказано, що переважна більшість уроків спрямована на розширення граматичної будови мовлення учнів, уміння правильного та комунікативно доцільно будувати речення, методичний коментар подається в контексті вивчення теми «Складні і багатокомпонентні речення». Використано різновідхилені завдання та вправи саддя формування змін аделективного сприймання текстової інформації та створення засобів (уских і писемних) висловлювань відповідно до комунікативної мети.

Ключові слова: когнітивно-комунікативний підхід, синтаксис, профільна школа, концептосфера, мозкова картина світу, текст.

Постановка проблеми. Презідна роль когнітивної діяльності учнів посідає все більш міцні позиції в методичній науці. Сьогодні методика навчання української мови інтегрує досвід багатьох галузей, окремо, когнітивної психології, лінгводидактики, герменевтики, лінгвопрагматики, теорії мовленнєвої діяльності тощо, поз'єднана з пізнаннями і відповідними структурами і процесами. Звернення до когнітивних структур мовкої особистості в процесі охоплення граматичним матеріалом, мовними нормами, теоретичними сканнями та змінами застосовувати набуті сканя в мовній практиці реалізується в рамках когнітивно-комунікативного підходу до навчання української мови у профільній школі. Недостатній рівень комунікативної підготовки учнів зумовлює необхідність удосконалення технології проведення занять з української мовою, змін акцентів у навчальній діяльності, спрямованих на формування мовнокомунікативної компетентності учнів, як об'єктивної категорії, що фіксує суспільно вживаний комплекс певного різни скань, умінь, навичок, дотичних до мови емоційно-оцінкових ставлень тощо, які можна застосовувати в щонайширшій сфері комунікативної діяльності людини.

Аналіз останніх досліджень і тублікацій. Сучасна методика навчання української мови в межах когнітивної парадигми базується на дослідженнях науковців з таких галузей, як: когнітивна психологія та психолінгвістика (Дж. Адерсон, Д. Брунер, Л. Беккер, Б. Величковський, Х. Гарднер, Б. Дружинін, О. Кубрякова, О. Лурія, Р. Салсо, Р. Стернберг, М. Холодна та ін.), когнітивна лінгвістика (Ф. Бацєвич, С. Єрмоленко, А. Зеленсько, В. Кононенко, М. Кочергак, О. Семіланова) комунікативна лінгвістика (Н. Арутюнова, А. Баромз, Ф. Бацєвич, І. Горелов, Т. Винокур, І. Стернік), лінгводидактика (О. Горошківа, І. Дроzdова, С. Карапан, О. Любашенко, Л. Мамчур, Л. Мацько, А. Нікітіна, М. Пеятілюк, Л. Попова, Т. Симоненко та ін.).

Виділення висвіршених разом з частинами загальної проблеми. Нині головними завданнями мовної освіти в Україні є формування мовнокомунікативної компетентності випускника, котрий не лише змітиме усно чи письмово висловлювати мовну думку відповідно до ситуації, але й буде здатним за допомогою мовних засобів експресивно узесь спектр соціальних і культурних явищ. Пошук шляхів оптимізації мовно-мовленнєвої освіти старшокласників за засадами когнітивно-комунікативного підходу ще не був предметом спеціального дослідження, тому і обумовив вибір теми даної статті.

Мета статті. Метою статті є висвітлення специфіки реалізації скань старшокласників у свідомості (від думки) до вираження їх у мозковій картіці світу крізь призму когнітивно-комунікативного підходу до навчання синтаксису у профільній школі.

Виклад есколівного матеріалу. У лінгводидактиці, за думку О. Кучерук [2], когнітивний напрям визначається з огляду на потребу освіти й суспільства у формуванні мовкої особистості, що є високою мовою і пізнанням системи концепцій, за допомогою яких учень пізнає світ. Зважуючи на контекст сучасної мовної освіти стають концепції комунікативної та когнітивної методик навчання української мови.

Варто зазначити, що концепція когнітивної методики навчання української мови є важливою у профільній школі, адже та сама орієнтує на те, що пізнавальна діяльність є однією з пресвідних у процесі навчання. До того ж навчання синтаксису в профільній школі має інтегрований характер, включає в себе різноманітні підходи (рис. 1) та базується на дослідженнях лінгвістики та когнітивних наук.

Реалізація когнітивно-комунікативного підходу до навчання української мови відбувається через усвідомлення сутності початку мової, мовлення, мовленнєвої діяльністі та експресіональної узагальнення та систематизації скань

старшокласників з синтаксису, поєднуючи тим самим мовчаній, мисленнєзний, соціокультурний та ділльнісно-стратегічний компоненти усіх еміточних ліній мовної освіти профільної школи [6, с. 127].

Система когнітивного зачепкия має бути спроектована насамперед на розвиток мислення – психічного пізнавального процесу, під час перебігу якого на основі раніше одбутих знань і досвіду у процесі виконання ряду мисленнєзних операцій відбувається формування нових знань, приходжаних від безпосереднього чуттєвого сприйняття і вираженого за допомогою слова, мовлення, мозки. На нашу думку, загомонює психолінгвістична теорія слова, запропонована А. Залевською, яка включає такі положення:

1) слово має розглядатися на фоні виразності якоти мислення, пам'яті, мислення;

2) необхідний вихід на індивідуальну картину світу;

3) обов'язковим є врахування емоційної оцінки слова особистістю;

4) в лексичному компоненті слова можуть відбуватися національно-культурні особливості мозки [8, с. 66].

Мова бере участь в багатьох видах людського мислення. Мисленнєзні операції залежно від того, чи носять вони абстрактний/конкретний характер, завжди отримують вираження в мозі. Будь-який інтелектуальний акт і репрезентація його результату, безпосередньо пов'язані з мозком, яка слугує упорядкованою системою різновідмінних знаків, які мають здатність розкладатися на одиниці меншого порядку і сполучатися в одиниці більш складного.

Формування знань про світ – процес складний, проходить він в декілька етапів. Знаки та інформація можуть передаватися як оберігатися як у вербалній, так і в незвербалній формі. Насамперед інформація потрапляє в органи чуття людини у вигляді сприйняттівним стимулів, які мають форму фізичних сигналів (звукових, оптических, тактильних ін.). Далі інформація переробляється мисленням і передається у свідомість, потрапляючи в блок короткочасової (оперативної) пам'яті у вигляді не точної копії фізичного стимулу, а його мисленнєзної інтерпретації, на основі якої у свідомості формується суб'єктивне знання, яке потребує вербалної матеріалізації. Мова форма і семантика мовних одиниць переважно носять суб'єктивний характер – залежить від суб'єкта мислення і його світозідчути.

Когнітивістами (В. Карасик, А. Вежбицька, Н. Арутюнова, О. Кубрікова, М. Телія, Ю. Степанов, А. Залевська, С. Аскольдов) було з'ясовано, що репрезентація знань про світ реалізується посередництвом різних структурних форм (понять, ментальних моделей, схем, фреймів, сценаріїв), кожна з яких має як вербалне, так і незвербалне вираження. Актуальним для нашої статті є зваження про концепт. Це поняття не має однозначного визначення, зміст концепту досить істотно варіюється у студіях різних наукових шкіл та окремих учених, бо концепт має двоistу сутність – психічну та мовну, – і це дає великий простір для глумачення.

Н. Жаккін [1] запропонував гіпотезу існування в свідомості людини універсального предметного коду (УПК). УПК – мова інтелекту, базовий компонент мислення. Це нова схема, образів, відбитки реальності (детикових, ілюзорич), кінетичних (рухових) імпульсів та ін.

Концепти ідеальні і кодуються в у свідомості одиницями універсального предметного коду, які мають предметно-образний, тобто чуттєвий характер, а його універсальність сумовлена тим, що він є у всіх без винятку мові мозки, хоча він різний у кожного індивіда, оскільки зідзеркалює суб'єктивний чуттєвий досвід людини, особистістю якою отриманий у житті через органи чуття. Одиниця універсального предметного коду – найбільш покраїна, наочна, стійка особиста частинка концепту, що має образку природу. Образ, що становить одиницю універсального предметного коду, може бути западкою, несуттєвим для цього концепту саме через його сутєво особистісну, індивідуальну природу, але, тим не менш, він виконує, кодуючи, знахарські функції для концепту загалом.

Отже, концепт – це ментальне утворення. Він є базовою одиницею розумового коду людини, представляє собою результат пізнавальної діяльності особистості і суспільства [10, с. 105].

Концептофера – це чисто розумова сфера, що складається з концептів, що існують у вигляді розумових картинок, схем, понять, абстрактних сущностей, узагальнюючих різноманітні одиниці мисленнєзного світу [7, с. 148]. Мояма картина світу – це та частинка концептофери, яка виражається за допомогою мовних знаків, сукупність значень, переданих мовними знаками цієї мови [7, с. 176]. Зіставлення різних мовних картин світу дає змогу побачити загальноземського універсалії у відображені доколишнього світу, і в той же час дає можливість побачити специфічне, за-

ціональне, а потім і групове, індивідуальне в наборі концептів та їх структуризації.

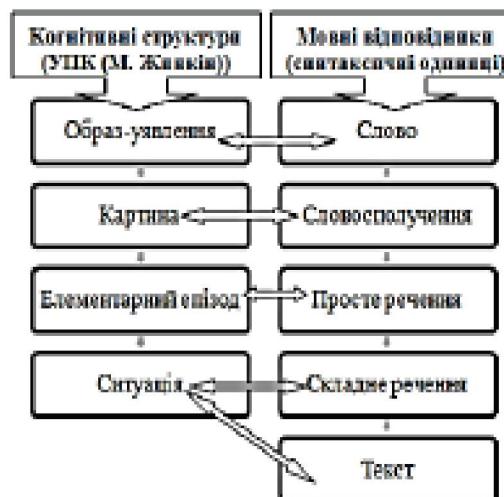
А. Сисолятіна, яка пропонує такі етапи побудови мозової картинки світу, на яких, на нашу думку, може базуватися реалізація когнітивно-комунікативного підходу до навчання синтаксису:

1. **Перший етап** – елементарний рівень сприймання наскрізнього середовища наскрізньої дійсності – концептосфера учня обагачується простими структурами (образами-уявленнями), співвідносними в мозковому плані з елементарними синтаксичними одиницями.

2. **Другий етап** – представлений картинками, структурованими з наявними образами-уявленнями у свідомості школяра. Оволодіваччи більш складними структурами, учень змушений шукати відповіді за різноманітністю складності мозкових відповідей.

3. **Третій етап** – елементарні епізоди, побудовані на основі картин і відповідних змістових «з'язків». У процесі навчання синтаксису цей рівень відповідає процесу побудови простих речень, котрі зберігають одну картину з додатковими, уточнюючими елементами.

4. **Четвертий етап** (нальотний рівень) – володіння посамостінною дійсністю – ситуацією, котра складається з кількох епізодів. Складні ситуації мають внутрішній змістовий «з'язок» і з мозковим планом репрезентуються складними реченнями. Компоненти складної структурної схеми поєднують семантико-синтаксичні «з'язки», передають багатогранність відтінків думки [8, с. 48] (рис. 2).

Покрокове підвищення посамостінної дійсності репрезентується за допомогою мозкових одиниць відповідіння різних. Відбувається послідовне розширення змін про світ (розширення концептосфери учня) і відповідне ускладнення синтаксичних одиниць (розширення внутрішнього лексикону і його перехід у зовнішнє мозлення).

Засобами мозової об'єктивизації концептів може виступати слово, фразеологізм, словосполучення, структурна схема речення й навіть текст, за умови, що в ньому розкривається сутність якого-небудь концепту [8, с. 60].

музикотативного акту між адресантом і адресатом. Змістова єдиність текоту з'ясована у структурно-смыслових згустках – концепттах. Текот дає змогу визначити завдання на всіх рівнях, повторити мозленнєвоспомінні відомості (визначити тип, стиль мозлення, способи об'єднання речень у межах складного синтаксичного цілого, способи з'язку речень у текоті, здійснити актуальне членування речения тощо). На основі з'язкового текоту старшокласники мають змогу спостерігати функціонування явищ мови, засвоїти поклажі мозленнєвої діяльності й сформувати налаштини побудови і створення класичних текотів [4, с. 141-142].

Однак з ефективних способів навчання у профільній школі є схематизація, котра спріяє засвоєнню поглиблених та ущільнених навчального матеріалу. Цей засіб протиставляється текотовій подачі інформації, котрій залишає лікійна розглянутість інформації, яка суттєво відрізняється від об'ємної, мозаїчної структури думки. Тому теоретичний матеріал надли узагальнення й систематизації змін в синтаксису необхідно подавати вражовуючи такі принципи моделювання навчального матеріалу: не перенасичати змістовними інформацією; використовувати різні форми представлення однієї ж інформації; у колегенні спиратися на візуальні образи, супроводжуючи їх коментарями; ключові терміни вживати, підкреслювати, повторювати.

Т. Табаченко вартоє, що «зміння, які часто виконуються, майже не вимагають уваги, адже піднімають через розуміння поєднано, на самперед, із свідомою, вибірковою увагою людини, що сприймає інформацію. Це визначається автоматичною обробкою інформації. Складні зміння спочатку важко виконувати, але постійна практика або зироблення алгоритмізованих налаштин створюють основу для процесуально-когнітивного навчання [9]».

Для оптимізації процесу навчання необхідно правильно організовувати навчальну діяльність, яка повинна бути заснована на доцільному поєднанні різновіднегих вправ і завдань, з урахуванням того, що більш складна навчальна діяльність вимагає зрозуміліх алгоритмізованих налаштин створюють основу для процесуально-когнітивного навчання [9].

Пропонуємо схеми різновіднегих вправ відповідно до специфіки репрезентації змін старшокласників у свідомості (від думки) до вираження їх у мозковій картині світу крізь призму когнітивно-комунікативного підходу до навчання синтаксису у профільній школі.

Складні і багатокомпонентні речення. Особливості структури та семантики сполучниково-відмінних (складно-сурядних та складно-підрядних) і безсполучниково-відмінних, багатокомпонентних речень

Робота зі схемою

Розглянемо подану схему (рис. 4). Доведіть відомості засновними прикладами і коментарями та підкресліть лінгвістичне поєднання на тему «Особливості структури та семантики сполучниково-відмінних (складно-сурядних та складно-підрядних) і безсполучниково-відмінних, багатокомпонентних речень». Визначте іменну структуру, види і залоги з'язків між компонентами реченнями.

Благодія «Маленький принц». Чи може бути життєм наповненим сенсом без дружби? Користуючись словником символів культури України (за редакцією О. І. Потапенка) доведіть чи спростуйте думку про те, що персонаж Ліса має негативну семантику. Що розуміє Ліс під словом «приручити»?

1. Етап роботи з текстом. Знайдіть і виличіть складні та базисно-компонентні речення, підкресліть граматичні основи, визначте вид речення і засіб з'єднання (сполучник/сполучне слово).

Пізнати можна лише те, що приручили, — мовив Ліс. — Люди уже бракують часу щось пізнавати. Вони купують готові речі в торгівізі. Але ж немає таких торгівізів, що продавали б приятелів, і тим-то люди не мають приятеля. Як хочеш мати приятеля — приручи мене!

— А що для цього треба зробити? — спитав маленький принц.

— Треба бути дуже терпливим, — відповів Ліс. — Спершу ти сидиш трошки далі від мене на траві, ось так. Я красочком смахніш речі про тобі, дивитимусь, а ти мовчачимеш. Мова — це

джерело непорозумінь, але щодяк ти сідатимеш трошки ближче ...

3. Етап після текстової роботи. Яка основна тема уривку? Чи погоджується ви з тим, що мова є джерелом непорозумінь? Присадайте, що в теорії відбувається дія! Чому й досі ця ховіться з логічного та скромізується?

Дослідження-аналіз

1. Передтекстовий етап. Прочитайте текст, допомагуючись правильного інтонаційного. Користуючись словником символів культури України (за редакцією О. І. Потапенка), вирайомтесь з тим, що символізує «книга». Присадайте, яка книга на вас сприяла неабиякому враженню?

2. Етап роботи з текстом. Знайдіть складні речення та визначте, яким засібом поєднані частини складного речення. Проаналізуйте структуру останнього речення, покресліть елементу.

Резюміна книжка

Якось, коли нам було літ по 20, одній мій приятель сказав, що він читає одну рідкісну й розшуку книжку. Але мові її не дасть, бо тоді й я знатиму те, що знає він, а поки що — він попереду. Чим далі живу, тим більшого драматизму

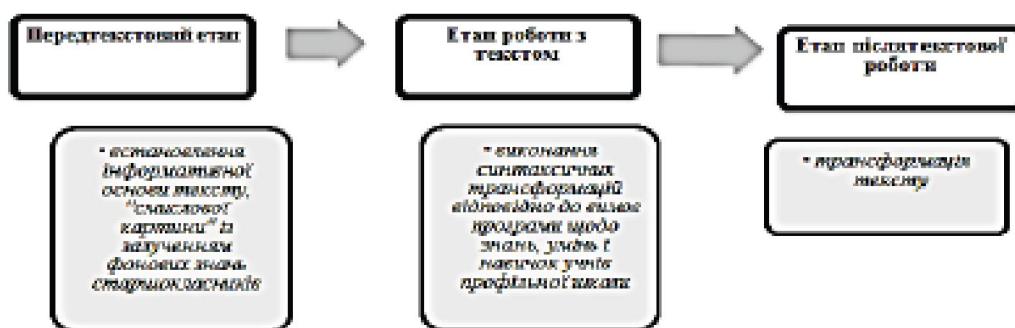
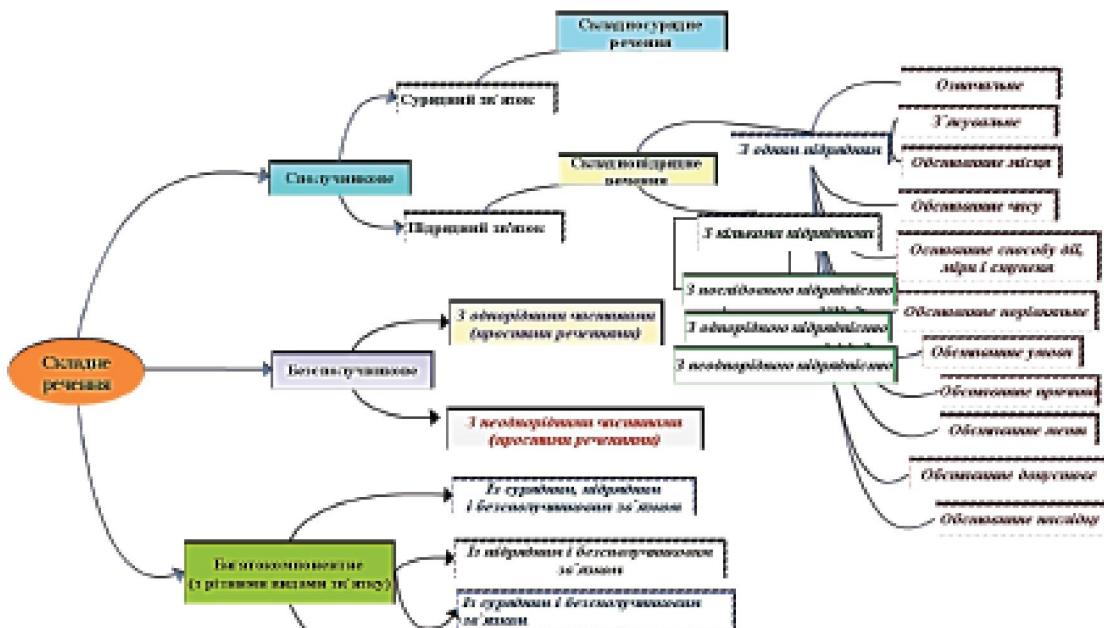

Рис. 1. Когнітивні стратегії роботи з текстом

для мене набував та його фраза – так чесно й простодушно жона була сказана. І скільки за нею стояло відчайдо, того свого приятеля, привіймі тепер, розумію – без жодної іронії, бо ми обє війшли в того середовища, в якому батьки наших батьків ще не вміли читати. Чим далі живу, тим більшого драматичного для мене набував та його фраза – так чесно й простодушно жона була сказана. І скільки за нею стояло відчайдо. Це схоже на те, як людина запіркула посеред океану, й заликало у воді ще багато інших людей, а океан бездомний, і ніхто нікого не може порятувати, хоч би й хотів, бо берега не видно, і ніжкої шлюпки немає поряда. Тут кожен триматиметься на поверхні давше сам, ажік удвох, і це треба розуміти, якщо не хочеш потонути.

Л тепер же знаю, що він не потоне, і про життя життя, не схоже на життя інших, і що, може, важливіше, ажік бути розумним. І сталося що не звідки книжкам, а звідки тому самообману, коли віриш, що на світі є розумна книжка, що може тобі доколомти (В. Жежера).

3. Етап після текстової роботи. Порадьте класу оснащуватися з єю «розумного книжково».

Творче конструювання

Очишіть послідовно образ-концепт, підбрасши характеристику.

1. Образ концепту;
2. Характеристика концепту за ознакою/дією;
3. Підрядне речення.

Приклад

Образ-концепт	Характеристика концепту за ознакою/дією	Підрядне речення
Україна...	суверенна...	..., яка має чітко визначену територію.
Каліка	–	–
Верба	–	–
–	–	–

Доведіть характеристику підрядними реченнями так, щоб утворився з'єднаний текст на тему «Батьківщина моєї душі». Першим концептів предосвітіть за власним баченням відповідно до закрепленої теми.

Творче моделювання

1. Передтекстовий етап. Розгляніть малюнок (рис. 5). Поміркуйте, чи відбувається на небі зорі змочі? Якщо ні, то чому іш на видно в місті?

2. Етап роботи з текстом. За наведеним початком утворіть складні речення.

1. Складносурядне речення, де явища відбуваються одночасно чи послідовно: Ще над Дніпром...

2. Безсполучникове речення, де виражається вітебування одного речення із іншотою: Пароход, повернувшись...

3. Безсполучникове речення, де виражається часова послідовність дій, явищ: Листарі засідали...

4. Складносурядне речення, де одне явище протиставляється іншому: Жмары вникають...

5. Складносурядне речення, де явища, які чергуються, або одне явище викликав інше: Наближається вечір...

Рис. 5.

3. Етап після текстової роботи. Доповідіть розвідні складно-ієрархічними реченнями усіх відомих вам видів, вібрации до смислового тексту ілюстрацію, яка б містила зображення того, про що йдееться у теорії. Проеведіть спостереження, яким реченнам ви надаєте перевагу, чому?

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ефективність наuczania синтаксису української мови учнів профільної школи залежить від урахування їх вікових та психологічних особливостей. Важомого значення набувають шляхи стимулізації активного мислення в процесі наuczania діяльності, успішність якого безпосередньо пов'язана з підвищальнюю активністю учнів, наявністю підвищальних мотивів, використанням підвищальних дидактичних способів.

У процесі реалізації когнітивно-комунікативного підходу необхідно використовувати різні способи репрезентації результату наuczania синтаксису (від позервального образу до верbalного вираження синтаксичної одиниці) відповідно до ієрархічних різниць мовної системи: від слова до тексту. Залучення учнів до активної комунікації стимулює мислення-мовленнєву діяльність.

Когнітивно-комунікативний підхід урізноманітнює наuczania синтаксису, дає змогу оперувати лексико-граматичним матеріалом, систематизує роботу з текстом, допомагає трансформувати й усувати зайву інформацію, сприяє розвитку культури мови і мовлення.

Список літератури:

1. Жижкин Н. И. Речь как проводник информации / Н. И. Жижкин. – М.: Наука, 1991. – 169 с.
2. Кучерук О. А. Пріоритетні напрями в шкільній лінгводидактиці / О. А. Кучерук // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2014. – Ч. 2. – С. 190-197.
2. Маслова В. А. Лінгвокультурологія: [уч. пос. для ст.-х висих. учб. заведень] / В. А. Маслова. – М.: Академія, 2001. – 269 с.
4. Мушкіровська Н. В. Роль когнітивно-комунікативного підходу в оптимізації процесу укладання української мови за професійними спрямуваннями / Н. В. Мушкіровська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія і педагогіка. – 2014. – Вип. 19. – С. 139-142.

6. Пентилук М. І. Розширення української лінгводидактики в контексті Державного стандарту баговід і високої освіти в Україні / М. І. Пентилук // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філологічна. – 2010. – Вип. 46. – С. 133-170.
7. Попова З. Д. Когнітивна лінгвістика / З. Д. Попова, И. А. Стеркин. – М.: Восток-Запад, 2007. – 214 с.
8. Симолаткина А. А. Лінгвокогнітивний підхід до обучення синтаксису складноподібного предложеия: 6-9 класи общеобразовательской школы: диссертация.. кандидата педагогических наук: 12.00.01 / А. А. Симолаткина [Место защиты: Москва, пед. газ. ук.-т]. – Москва, 2012. – 229 с.
9. Табаченко Т. С. Когнітивний підхід до обучення в современном лингвистическом образовании [Електронний ресурс] / Т. С. Табаченко. – Режим доступу: (<http://rudocalexdat.com/docs/index-240211.html>)
10. Удовиченко Г. М. Місце когнітивної лінгвістики в сучасному навчанні / Г. М. Удовиченко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Киево-Могильська академія»]. Сер.: Філологія. Могостинаство. – 2014. – Т. 221, Вип. 209. – С. 107-108.

Дика Н.М., Огарь Ю.В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

РЕАЛИЗАЦІЯ КОГНІТИВНО-КОММУНИКАТИВНОГО ПОДХОДА К ОБУЧЕНИЮ СИНТАКСИСА В ПРОФІЛЬНОЙ ШКОЛІ: ОТ МЫСЛИ К ТЕКСТУ

Аннотация

В статье проанализирована специфика представления знаний старшеклассниками в сознании (от мысли) к выражению их в языковой картине мира сквозь призму когнитивно-коммуникативного подхода к обучению синтаксиса в профильной школе. Осуществлен анализ когнитивно-коммуникативного подхода на основе двух его составляющих – когнитивной и коммуникативной. Раскрыто соотношение когнитивных структур и их языковых соответствий в процессе обобщения и систематизации знаний синтаксиса. В связи с тем, что большинство уроков направлены на развитие грамматического строя речи, умение правильно и коммуникативно целесообразно строить предложения, методический комментарий предоставлен в контексте изучения темы «Сложные и многокомпонентные предложения». Выделены разноуровневые упражнения для формирования умений адекватного восприятия текстовой информации и создание собственных (устных и письменных) высказываний в соответствии с коммуникативной целью.

Ключевые слова: когнитивно-коммуникативный подход, синтаксис, профильная школа, концептосфера, языковая картина мира, текст.

Dyka N.M., Ogar Yu.V.

Borys Grinchenko Kyiv University

IMPLEMENTATION OF COGNITIVE AND COMMUNICATIVE APPROACH TO THE STUDY OF SYNTAX IN PROFILE SCHOOL: FROM THOUGHTS TO THE TEXT

Summary

The article analyzes the specific knowledge representation seniors in mind (the thought) to their expression in language picture of the world through the prism of cognitive-communicative approach to teaching syntax in profile school. The analysis of cognitive-communicative approach based on its two components – the cognitive and communicative. Correlation of cognitive structures and their linguistic equivalents in the generalization and systematization of knowledge of syntax. Due to the fact that the vast majority of lessons aimed at developing students' grammatical structure of the language, and the ability to build sentences communicative expedient, methodical comments submitted in the context of the study of the topic «Complex and compound sentences». Thesis there is determined multilevel tasks and exercises for developing abilities adequate perception of textual information and creating their own statements under the communicative purpose.

Keywords: cognitive-communicative approach, syntax, profile school, conceptual, linguistic world picture, text.